

SÉNWÉMA MÉWIGBÉJÍ TŌN NÚ ACE KPÓDÓ ÐAGBE NUNÐ YŌKPÓVÚ TŌN KPÓ

Translated by : SEKO SOUNON Moussa and ALAGBE Sahadou

NŬ E JE GUDÓ LÉ Ó È ÐŌ ÐÓ LĚ :

AKPÁXWÉ NUKŌNTŌN : ACE LÉ KPÓ AZŌ LÉ KPÓ

Tenŋten nukŋntŋn-ace kpŋdŋ nukŋnkpŋdŋ yŋkpŋvŋ wŋ kpŋ

Gbetakén 1 dandanmenú to e nyí gběví lé e tŋn

Gbetakén 2 gŋ – JEMĚGBÁNÁ YŌKPÓVÚ TŌN

Ðo sŋnwŋma ělŋ sŋn tŋnme lé bŋ me ŋ, nŋ ě se “Yŋkpŋvŋ” ŋ ě kan me e xwe yŋtŋn hwe sŋn xwe afŋtŋn-nukŋn-atŋn (18ans) me ě bŋ we.

Gbetakén 3 gŋ – MĚMAÐEKPO

Yŋkpŋvŋ bŋ dŋ ace bŋ ná dŋ ace yŋtŋn lé sŋn le kpŋ jlokoko e ě tuun nŋi e kpŋdŋ ganj ewŋ e sŋnwŋma ělŋ e, ma kŋn akŋta dŋ dŋovo, akŋgbe dŋ dŋovo, gbetŋ alŋkpa dŋ (mŋvŋvŋ alŋ mŋwiwi) dŋŋvŋ, ma dŋ sŋnnŋ dŋovo alŋ nyŋnŋ dŋovo, gbe lŋ dŋtŋ, agbŋgbŋ lŋ jŋ nŋ, toxŋdŋgbŋta lŋ alŋ linlin dŋevo, to ŋ me tŋn kpŋ dŋkun kpŋ vŋjiji to ŋ me tŋn alŋ nunŋme dŋevo, lo ŋ ma kan medŋ dŋovo kpŋ gbediŋe dŋ sŋn mejŋtŋ tŋn lé gŋn alŋ me e gŋn ě dŋ dandan ě.

Gbetakén 4 gŋ – NYŌNÁ ÐAXÓ YŌKPÓVÚ TŌN

1. Ðo nuwiwa e kan yŋkpŋvŋ e bŋ me ŋ, b’ŋ nyí dŋ me alŋkpa dŋebŋ we nyí alŋ gŋn dŋ ŋ nyŋná dŋaxŋ yŋkpŋvŋ tŋn bŋ ŋ we nyí ě kŋya nŋi taun.
2. Ðo hweŋdŋŋ linu alŋ wemaxŋ e kan hweŋdŋŋ linu tŋn lé e dŋebŋ e kan yŋkpŋvŋ e hen ŋ ě ná dŋ xŋ ě ŋ, ě nŋ blŋ alŋkpa dŋ bŋ dŋiŋe yŋkpŋvŋ ŋ tŋn we ě nŋ zŋn bŋ nŋ dŋ tŋ e, ě sixŋ nyí trŋlŋ ě ka sixŋ nyí afŋsŋdŋtŋtŋ e má dŋ medŋ jŋ ŋ bŋ ka dŋ hweŋdŋŋ ŋ sŋn dome ě bŋ dŋiŋe tŋn lé ŋ gaŋ e dŋ hweŋdŋŋ ŋ wŋ kpŋ nukŋn dŋ we ŋ ná yŋ dŋ wa azŋ ná lŋŋ sŋn ŋ ko dŋ gbŋn bŋ ě nŋ blŋ dŋ ali ěnŋ ŋ nu ě.

Gbetakén 5 gŋ – GBĚHENMĚÐÓ KPÓ NUKŌNYIYI KPÓ

1. Yŋkpŋvŋ bŋ we dŋ ace gbenunŋ tŋn. ace ěnŋ ŋ sŋn dŋebŋ sixŋ sŋnsŋn gbedŋ ŋ. ace ěnŋ ŋ sŋn ŋ we cyŋn alŋ jŋ.
2. To e d’alŋ sŋnwŋma ělŋ me lé ŋ bŋ we ná nyí sŋn ŋ, bŋnŋ ě lŋ byŋ lŋ ŋ, gbŋhenmedŋ, alŋcyŋnmejŋ kpŋ nukŋnyiyi kpŋ yŋkpŋvŋ ŋ tŋn kpŋ bŋ wŋ yŋ ná kpŋ nukŋn dŋ.
3. Kŋhwe dŋ nŋ me kan yŋkpŋvŋ lŋ ŋ.

Gbetakén 6 gŋ – NYIKŌ KPÓ TOVÍNYÍNYÍ KPÓ

1. Yŋkpŋvŋ bŋ dŋ ace nŋ hennunyŋkŋ dŋkpŋ dŋ jjihiwenu tŋn ;
2. Yŋkpŋvŋ bŋ we ě jŋ i azŋndŋkpŋ ŋ, ě ná yŋ dŋ nyŋkŋ tŋn wŋgbŋ me ;
3. Yŋkpŋvŋ bŋ we dŋ ace bŋ ná yŋ tovŋnyŋnyŋ wŋmá tŋn ;
4. To e d’alŋ sŋnwŋmá ělŋ me lé zŋ gbŋta bŋ ná nŋ wunzŋn dŋ sŋngbásá yŋtŋn lé jŋ bŋ tuun nŋ tajŋ e wŋ zŋn bŋ yŋkpŋvŋ dŋkpŋ dŋkpŋ dŋná dŋ tovŋnyŋnyŋwŋma to e me we ě ko jŋ i dŋ

dandan é, ényí hwenu e è ji i é ́, é sixú tile lin lo ná ́qo tovínyínyíwémá to ́qewo ́qebũ tɔn ́a alɔkpa e sɛn ́qo gbɔn é.

Gbetakén 7 gɔ : XÓ ́DO ́DO JLOKOKO ME

Yɔkpɔ́vú é hén ́ é ná ́qoxó é ́ ace xó ́qo ́qo jlokokomenyi gǎnjěwũ ni b' é ná ́qo linlin tɔn fɛɛ ́qo ali bi jĩ, bó ná ́qo linlin tɔn xlé xwédó sɛn .

Gbetakén 8 gɔ - JLOKOKO NO ́DO GBĚTÁ ME

Yɔkpɔ́vú bi ́q'ace bó ná no jlokoko ́qo gbĚtá me, bó ́q'ace bó ná no kpléklé é me eno xo fifá ́qo é xwédó sɛn.

Gbetakén 9 gɔ - JLOKOKO DO LINLEN ME, AYIME, KPO JLOKOKO DO SINSEN ME KPÓ

1. Yɔkpɔ́vú bi ́q'ace bó ná no jlokoko ́qo linlen tɔn me, ́q'ayime kpó sinsen me kpó.
2. Mejító lé aló me e gɔn ví ́qé le é ́qóná ná kplón kpó meqɛq'ali jĩ nunywe lé xwédó le e sú gbɔn we yɔkpɔ́vú ́qo e, nuwukpikpé tɔn kpó nyɔna tají tɔn lé kpó.
3. Tota e ́q'alo ́qo sɛnwémá élo me é mejító aló me e ́qóná ́qo sí sí nú nùkplón me kpó me ́qo ́q'ali jĩ bó nú yɔkpɔ́vú ́ ni mo ace tɔn lě sín le bo ́qo kpó zó é é mejító aló me e gɔn yɔkpɔ́vú ́qo e ́qóná wa lé é xwédó sɛn lé kpodó tuto to ́ tɔn kpó .

Gbetakén 10gɔ - XE NYA ́DO MEDESÚNO SÍN GBE JĨ

E sixú no ma xwedo sɛn bó byó gbezǎn, hěnnũ, hwendo, me tɔn ́qo tɔn me ago, aló bó ná hen nyɔna tɔn, aló nyíkó tɔn gblé ́, có e ko tuun ́qo mejító lé ́q'ace bó ná có yɔkpɔ́vú ́ ́qo lě e é ná zǎn gbe gbɔn lě e éjéxá gbón é. Yɔkpɔ́vú ́ ́q'ace bo sɛn ná nya xe ́qo jĩtɔn kpanta tà dǒ gezǎn tɔn aló nú tɔn hén gblé aɔkpa ne lě .

Gbetakén 11 gɔ – NÙKPLÓNKPLÓN

1. Yɔkpɔ́vú bi we ́qo ace nùkplónkplón tɔn
2. Nùkplónkplón yɔkpɔ́vú tɔn mo ́qo :
 - a) zé yɔkpɔ́vú ́ ́qo ajò bó gbló ada nú gb etó nyínyí tɔn, núníná tɔn lé, mǎ ́qokpó ́ nùwúkpiúkpe e ́qo taglo tɔn me e kpó mɔkpónukúnkpó lé káká je vuvo me nuno yètɔn ;
 - b) dó gláglá nú sí sí ́qo nú ace gbetó tɔn lé kpó jlokoko e ́qo tají e lé e kpó ́qo tají ́ ́qéqéé è ko wlán dó sɛnwémá tenme tenme e nyí alyannú mewigbéjĩ tɔn bó kunkplá ace e nyí gbetó tɔn lé e kpó togun lé kpó ́qo gbeta ́qetɔn lé kpó alódówemame e nyí gbe ́ bi tɔn dó ace gbetó tɔn lé jĩ é ;
 - c) hunjedónũjĩ ́qo walo ́qagbe zínzán linu dó ná hlónhlón nũwalo e ́q'ayí é kpó nũnywé dodó mewigbéjĩ tɔn lé e no hen nunɔme ́qagbe wá e kpó ;
 - d) sɔnnũ nú yɔkpɔ́vú ́ bó nú é ná zǎn gbe tɔn ganjĩ ́qo jlokoko me ́qo to ́ me, do ayixa ́qagbe me, ́qo xóqɔqomeqééme, nùqémásóylóqo nùqé, ́qo sí sí ́qo nú meqééme, ́xntɔn zun ́qo togun lé téntin, ́qo akɔgbe tenme tenme lé téntin, hěnnugán lé me kpódó sinsengun lé kpó me ;
 - e) nyaxe ́qo meqéésíjije to ́ tɔn kpó dogbó tɔn lé kpó jí ;
 - f) zě bǔténúnɔ ́qo ́qokpó nyínyí me ́ ́q'ajò ́qo mewigbéjĩ ;
 - g) zě sí sí ́qo nú nũ e lélědómĩ lé e ́qo ajò kpó ayídɔkun lé kpó ;
 - h) bló bó nú nukúnnúmojenũme ní tíin nú yɔkpɔ́vú ́ ́qo lanmenɔganjĩ linu.
3. To e dó aló sɛnwémá élo me lé e bi no bló tutome e jexa lé bi bó ná sixú wá ace éné ́ bi dó wa azǎ ná tenme, ́qo tají ́, yè ná zé gbeta ́qo :

To e dó aló sɛnwémá élo me lé e bi no ́qo sí sí nú ace kpódó azǎ e nyí mejító lé tɔn e kpó, é ma ka wá nyí mǎ ́ ́, yè me e ́qo mejíkpońtǎ ́qagbe lé ́, yè ni kpón wemaxóme bó só nú yɔkpɔ́vú yètɔn lé bó nú é ka nyí wemaxóme axósú tɔn lé kéqé, ́qo tenɔkpón nũ e kan jlěsɛn e axósú só ́qote bo è

na xwedó ́ wú, bó ná ná nùkplóklón sinsegun lé tón kpó walo dagbe yókpóvú ́ tón kpó gbaon alókpa e nùwukpíkpe tón dọ jijejí we gbón e dọhun

4. To e dó aló sénwémá éls me lé e bí nọ bló tutome e jexá lé é bó ná nọ wunzón bọ yókpóvú e setónú nù bó litayí nù tód onnúme wemaxóme tón tón aló mejitó tón lé tón ́ è ná hen e dọ gbetójomọ jí kpó sísí kpó nù wi dọ ta nù me e è ma sixú kánnyi vo nù yókpóvú lèè sénwéma éls dọ gbón é.
5. To e dó aló sénwémá éls me lé e bí nọ bló tutome e jexa é bó ná nọ wunzón nyónuvi lé sín xo ma ná mọ yèton jí káká bọ yè na kplón wèma kpé bó ná dọ jlǎje e ná gbekan d'è nu lèè nùdómejí yèton dọ gbón é tón ;
6. Sénkpaáxwé debú dọ gbetakén éls me bọ è sixú lílé dọ alókpa dèbù bó é ná sóta jlokoko gbetó dọkpó tón aló nù azǎxwé dè bọ è dówá bó kplá wèmax óme dọkpó, dọ tenókpón nù e nùxixákpáxwé nukónton ́ dọ gbón dọ gbetakén éls ́ me é ́ è ná dọ sísí ná bọ nùkplónme e è kplónme dọ wèmaxóme éné ́ é xwedó jlǎ e axósú sọ dóte dọ nùwukpíkpe me é.

Gbetakén 12 gó AYIDÈD'AYÍ, AWAJǎJE, KPÓ NUNYWE DODO KPÓ

1. Tota e d'alo dọ sénwémá éls me le é tuun ace gboje kpó ayi dọ d'ayí kpó tón, bó dọ ace bona d'ayihùn, boná wa nu e nó ná awajij xwe e dọ ta tón e tón, bóná lé dọ nù dọ nunywe dodó kpó aziza nuwiwá lé me.
2. Tota le sí ace yókpóvú tón bó dọ alixo nūnywe dodó kpó azizanuwa lé tón kpó nyi te bọ yókpóvú le nọdọ nù d'eme trólo dọ nunywe dodó kpó aziza nuwa l é, awajǎjénúwá l é, ayidedq'ayínuwa lé kpó é dọ bá yetón me é tiin sukpo bọ dọ wen nù mebǎ

Article 13 gó – YÓKPÓVÚ WǎNGBLÉNÁNC

1. Yókpóvú e taglome tón zun aji aló é gblé w ǎn alókpa dè e dọ ace nù tutome dèdóvo nù xenya dọ jí tón e kúnkplá hudó e é dọ dọ wütú kpaa e kpó ée nyí nùkplónme tón e kpó dọ nunome e é ná dè bọ é ná nyí w ibo nọ ta tón bó ná bówú nù édéésinuno kpó aló dọ dọ nuwalo gbe éls tón ́ me dọ togun ́ me é.
2. To e d'alo sénwéma éls me lé e zé gbeta dọ dọ dǎkun e dọ finé nù yè lé ́ yè ná zé dè jó nù yókpóvú wǎngblénánc aló taglome zun ajinanc ́ kpó me è sọ bọ yè na kpé nukún dó yè wú é kpó nù alógó e sín hudó yè ná dọ bó ná byó bó jexá dọ nunome yókpóvú ́ tón bọ yè ka ná nọ wunzón, dọ tají ́ yókpóvú wǎngblénánc ́ ni mọ ali nugbó nùgbó dó nùkplónkplón wú, nùsódq'ayí nù alónuzó kplónkplón dè kpó nùwiwa e nyí ayihúndida ée nyó bó ná ganjewú bó é ná byó nùwalo to tón lé me, adagblógblo édesúnó tón kpó nukónyiyi tón kpó dọ nù dagbe wiwa me kpó nūnywé dódó lé kpó me.
3. To e dó aló sénwémá éls me e nọ zán nyóná e yè dọ ́ bó ná sixú gó aló nù wǎngblénánc ́ dọ tensise tón me, bó ná zón bọ é ná mọ ali dó toxo e nyí to ́ tón bọ è gbá bọ é yi aga joó lé é wú kpó fí dèvo e wǎngblézonnó lé dọ jlǎ bó ná gbón é bí.

Article 14 gó – LANMENOGANJÍ KPÓ DOTÓOXWÉZÓ LÉ KPÓ

1. Yókpóvú bí we dọ ace bó ná du lanmenoganjí sín le dagbe taglomezón kpó wütúzón alókpa dèbù kpó, .
2. To e dó aló sénwémá éls me e bí zé gbeta bóná gbekan dó ace ́ zínzán bí dégbé dégbé wú dọ tají ́, yè ná zé tutome e jexá é bó ná bló nù éls le : Les Etats parties à la présente Charte s'engagent à poursuivre le plein exercice de ce droit, notamment en prenant les mesures aux fins ci- après:

- a) dõ alɔte nú vī lekɔ dõ ajidonu kpó nyɔnu kú dõ ajidonu kpó
- b) nã ganjɛwú azɔwanú e ná g ́ alɔ nú mɛ dõ lanmenɔganjí linu bó dõ tají nú lanmegbéjékpónzɔ ́ nú yɔkpóvú lé bī é ;
- c) ná ganjɛwú nú nùduqú e jexá é kpó sin ɔagbe kpó,
- d) fun ahwan xá azɔnkwin nùduqú ɔagbe ma mɔ bo dɔ dõ lanmenɔganjí gbéjékpón nukɔntɔn e è nɔ bló
- e) bó ná kpón nyɔnu enyí xoxónɔ lé e kpón dõ lanmenɔganjí linu kpó nyɔnu e dõ anɔ náq vī wɛ lé e kpó
- f) vlónkan nú nùsɔq'ayí nú azɔn alɔkpa dèbũ lé kpó nuùkplónkplón kpó mɔ dɔkpó ́, azɔxwé e nó kpé nukún dó gblódóvíjijí mɛ wú e lɔ qesú ;
- g) è ni sɔ tutomɛ lanmenɔganjízówiwa dokɔ tɔn ́ dó nùtuto nukɔnyiɔ tɔn to ́ tón mɛ ;
- h) e ní nɔ wunzɔn dó azɔxwé e dõ to ́ mɛ lé e bī jí dõ tají ́ mejitɔ lé yè mɛ e nyí gǎn dõ ali dèe ali dèe nu dõ yɔkpóvú lé sín kplétɛn lé é kpódó lanmegbéjékpóntɔ toxomɛ tɔn lé ná nɔ se bɔ è ka ná nɔ dó wùsyén lanmɛ nú yè bɔ yè ná nɔ zán nùnywé e yè dõ dõ nùduqú ɔagbe linu dõ lanmenɔganjí linu kpó jɛkwín ɔagbe yɔkpóvú tɔn lé kpó : nyɔná e dõ anɔnáví mɛ é, bowlí nú mɛdèe kpó bowlí nú ayí e jí è dè ́ kpó, nùsɔq'ayí nú awöví xwégbe tɔn kpó nùdèvo lé kpó,
- i) è ni dɔn gbeta axósú mɔ do ná ma dõ nu d'émɛ lé dó wũ, gletoxo mɛ sín gbeta lé kpó toví e nyí ny ɔnánɔ dõ tutomɛ bló dó víjijí linu kpó é kpódó ny ɔzán tutomɛ lanmenɔganjízówiwá tɔn e dõ dokɔ nú yɔkpóvú lé é ;
- j) gɔ alɔ gbɔn wlenwín xwícíxwící lé mɛ kpó akwé linu kpó, nyɔná e jexá e xóklé gbɔn toxo lé mɛ dó nukɔnyiɔ lanmenɔganjízó wiwa mɛ nú yɔkpóvú lé.

Gbetakén 15 gɔ - AZɔ YɔKPÓVÚ Lɛ TɔN

1. E nya xɛ dõ yɔkpóvú ́ jí dõ dɔn ɛ zan alɔkpa lɛ bī kɔn, dɔn ɛ zan dó ba kwé ná, dó wazɔ e hen ́ é ná hen nyladò wa n'í, alò xo akpa kplón yíyí yɔkpóvú ́ tón wú, aló é ná d'azɔn ɛ, alò é ná hwin i d'agbaza, dõ tagomɛ, dõ gbigbo mɛ, dõ nuno mɛ kpó gbetɔ nyínyí tón mé kpó .
2. Tota ed'alo dõ sénwémá éló mé é bī to nũ dõ tosén kpó azɔsén kpó lí jí lè e jɛxá gbón é bóná sixú bló nũ e gbetakén éló dõ dó axósúzɔ, é é má nyí axósú tɔn ă é kpó azɔ gosiwlɛn lɛ wiwa kpó wú é d'èjí dõ alyannú kpikpé e buténógbé gbe ɔ tɔn é nó kpé nukún dó azɔwiwa wú b'è kúnkplá yɔkpóvú lé é hen asi é wú . To lɛ zin alɔ d'akón tají bóná :
 - a) bóná xwedo sén dè bó zón dó éne wú bódó dɛnyí xwe nabí e é hwe bi ɔ é nã dõ cóbó ná wazɔ lè alò azɔ lè ɔ
 - b) bóná to xwédó sén bɔ ganmɛ kpó nunɔmɛ e ena zǎn d'azɔ kón lɛ é ná tíin
 - c) bóná zé sénbá dèlé alò tó dón nú mɛ dõ te dɔr dõ ganjɛwú ná dõ waq'ejí xó e gbetakén éló dõ é wú
 - d) bóná jla dɔnuese lɛ nuɔɔ é nuɔɔ é wátɔ togun ɔ tón lé e nú ye ni tuun sén é dõ nu e wá wɛ ye dè é kón é

Gbetaken 16 gɔ - Xɛ NYA ĐO Mɛ JÍ KPANTA NUE NYANYA WA DO Mɛ WŨ

1. Tota e d'alo dõ sénwémá éló mɛ lé é to nũ lè éjexá gbón é dõ tosén, azɔsén, gbetɔ nyínyí kpó kplón ali dèjí tón kpó línú bóná sixú nya xɛ dõ yɔkpóvú jí kpanta wuvě kpó menu wa nyí do ma dõ gbetɔ hún sín mɛ alɔkpa e na hen nũ gblé dó wũ nũ yɔkpóvú lɛ é bī bɔ tají ɔ zinzǎn alɔkpa e na xo akpa lindɔn tón wú alò bóná hɛn agbaza tɔn tagomɛ tɔn gblè vèdónúmɛ, alò mɛ zan nyí dó káká jɛ akpa do agbaza wu nu mɛ alannu wa súnnúxwɛ alò nyɔnuxwɛ nú e sɔ ɛ

dó me meton de gñn alò ví yi bó hen nú meto de gón wemaxome gan de gón alò međevo de bu e gón ví ɔ de é

2. Tuto do dó nya xe do yokpóvú jĩ e zẽ do te do gbetakén éló mé e jlé tuto zán dõ wanũ sín gɔnu nu cucó tón de b'è ná nó do xó nú yokpóvú kpó ye me do yokpóvú hén we, ye me e do yokpóvú gɔ alɔ na we le e, bó ná gɔ alɔ nú ye do ali devo devo nu ye na hwlen yokpóvú legán gbɔn kpo gbo nyi alixo nu alannu wa yokpóvú wú, De ká je do fide ɔ ye yawu wli bona yi do dofi é jexa é .

Gbetakén 17 gó – HWEDOGBASÁ E NO KPE NUKÚN DÓ YOKPÓVÚ LE SÍN XÓWÚ E

1. Yokpóvú de bũ e è dõ hwe alò é é je nuwanyido sín sɛn de me é d'ace b'è na kpón hwe é yé tón wú xwedo lée yokpóvú ɔ dõ vivẽ nú wi tɔn kpó nú sunyi e éđésúnó tón kpó é, húmɔ ɔ e na ñà hlɔnhlɔn sísí dõ nú ace yokpóvú le kpó ace gbetó lé kpó jlɔkoko daxó me nuno me de lè tón kpó
2. Tota e d'alo do sɛnwémá éló me lé é ná wazɔ de do vo éló :
 - a) Kpé nukún d'éwú bɔ yokpóvú é glɔn alò e wli dó ganxó b' é do gan sɛn we è alò e yi jlɔkokosín ace tɔn sín asi tɔn alɔkpa de e ni má se wuwe agbaza wu tón, gbigbɔ me tɔn, e ma do ya n'i i ma do gbetó húnsín mé káká nu é ná hen nugblé dó wu n'i o .
 - b) Kpé nukún d'éwu nú yokpóvú ní nɔ vonú mexó lé do gankpamé, alò glɔnten lé .
 - c) Kpé nukún d'éwú bónú yokpóvú e e dõ hwe bo do sɛn me é jé é
 - i. é ni do me ve nú dõ na nó me káká je hwenu e e na wa do hwe do e hwẽ cóbɔ hwe na wli é
 - ii. È ni do n'ii, bó tɛn mé n'i, bó na e mɔjemé céde céde, ényí é má se gbe e me e do hwe ɔ dõ é a hũn è ni bà gbesetó bónú éni tɛn lè e do hwe ɔ gbɔn é, nú e wú e dõ hwe ni e, e ni tɛn mé ni.
 - iii. é ni mɔ alɔgótó tɔn é é na to nu le ganji b'á sixú nyi hunje jítón tó
 - iv. me e sín xó e è do gbo e ní mɔdɔ hwe é mí tón yawu nyi dudu bléun do hwedogbasa é é má nɔ gbetó jí á é.
 - d) è ni gbé nú towí lé kpódó dɔnuesezówató lé kpó do yè ni má wá hwe ɔ dome ó
3. Nunyawlí tají e wú yokpóvú sín hwedudu hwenu ɔ é lé nyi nú do sɛn ɔ me do è ni ma lɔn bó je hwe me ó, zɔgbó dó e jí, lěvó lekɔ nĩ sédó hěnnu tɔn me bó lé vó yi i ví dphun.
4. É hwe káká ɔ xwe de dóná tiin bɔ è ná de nyi, do vo nú éné ɔ yokpóvú ɔ dõ núwúkpíkpé e ná sixú je sɛnhwe me é á.

Gbetakén 18 gó -ALɔ CYɔN HĚNNŮ JÍ

Hennu we nyí hñkán to tɔn . Axósú dóná tójú i, nya xe do jĩ tɔn, bó ná hensɔ e, b'è ná tiin gbe, bó ná yi nukɔn .

1. Tota e d'alo do sɛnwémá éló mé lé é sɔ tuto e jexalé é bɔ asú kpó le dõ ace kpó nuwiwa dɔkpó lé kpó kpanta yokpóvú sín alɔ wliwli hwénũ yi gbigbẽ yede é hwénũ . Ye na&bó gbé yedeé ɔ tuto na de b'è na kpe nukún yokpóvú lé wú bó ná nya xe do yè jĩ ..
2. Yokpóvú de bũtiin b'è na gbɔ nukún kpé dó wũtú tón dõ gbe ma do kpó mejitó tɔn le tón wú á

Gbetakén 19 gó - MEJITÓ LÉ SÍN ME TÓJÚ KPÓ XE NYA DO MEJÍ KPÓ

1. Yokpóvú bĩ d'ace nú xe nya do mejí kpó me tójú kpó mejitó lé tón, afɔ nyɔ ɔ é dóná nɔ kpó xá yè . Yokpóvú de bũ dóná nɔ zɔ nú mejitó tón lé gannu gannu á . Cónú nú ña nyí mɔé ɔ

2. Yɔkpɔ́vú é ɔɔ zɔ do mejitɔ́ tɔ́n lé ɔkpɔ́ alɔ̀ wè lɛ bɛ́ e ɔɔ acé bɔ́ná nó se mejitɔ́ tɔ́ lé sín gbe hwéhwe édésú trɔ́b lě́ .
3. Enyí vokán jé́ ɔ́ Tota lɛ ɔɔ mé we é gósín ɔ́, é ɔ́nà ɔ́xó bɔ́ná ná mɔ́jeme, bó dógesí fí e mejitɔ́ tɔ́n ɔ́ ɔɔ é nú vɛ́ ɔ́ :alɔ̀ nú é gló ɔ́ hěnnú ɔ́ sín mé ɔɔevo . .Tota éné lɛ ná bló bɔ́nú mɔ́jeme éné lé ní máwa nyanya ɔɔ nú me e ji e ná mɔ́jeme ɔ́ dɔ́ é ó.
4. Ényí e mɔ́ yɔkpɔ́vú ɔɔ ɔ́ tota e me e mɔ́ e ɔɔ e ná nàwun bɔ́ná ɔɔ nu metɔ́n lɛ alɔ̀ mehentɔ́ tɔ́n .

1. Mejitó lé alò mēdevo dēbū e yí vī sín agban h en ó wē nyí mē nukòntòn e nyí gǎn nú wemaxòme yiyi tòn kpó adagblógblo tòn kpó é bɔ yè ka dɔ dandan bóná :
 - a) nɔ wunzɔn bó má dónv̄é nú nyóná **daxó** e nyí yòkpóvú tòn é ó ;
 - b) na ganjewú dɔ nunòme dēbū e é dɛ dɔ akwézinkan linu ó, nunòme e nyí adagblógblo yòkpóvú ó tòn é ;
 - c) nɔ wunzɔn dó tónúsise xwégbe tòn jí bónú è kplón ε alɔkpa dɛ bɔ yòkpóvú ó ná dɔ gbetó sín nunòme kpódó sísí dɔ nú wi gbetó tòn kpó.
To e dó alɔ sɛnwémá élɔ mē lé e bī ó, xwedó nunòme yètɔn lé kpódó to ó sín nunòme kpó ó, ná bló tutome e jexá lé e bī bó ná :
 - a) gó alɔ nú mejitó lé alò mēdevo dēbū e kp'ace dó yòkpóvú nú, bɔ ényí hudó wa dɛ ó, é ná bló tutome alɔgɔ dɔ mɔzánme tòn kpó sɔhenme tòn kpó, dɔ taji ó nú e kan núdúdú sín akpáxwé é, lanmenɔganjí tòn, wemaxòme yiyí, nūzinzán tɔ dó wū kpó nɔten kpó ;
 - b) wá alɔgó nú mejitó lé alò mēdevo e ko nyí gǎn nú yòkpóvú bó ná d'alo ε bɔ é ná wa azɔ e nyí yètɔn sédó yòkpóvú gón é, bó ka ná ná ganjewú nukonyiyi azɔxwé e nó kpé nukún dó wi dɔ ta nú yòkpóvú lé wú é ;
 - c) nɔ wunzɔn dó yòkpóvú e hēnnu yètɔn mē ó mejitó we lé bī nó yi azòme bɔ è dɔ tenme nú yè kpó vīhenten kpó.

1. To e dó alɔ sɛnwɛmá ɛ́lɔ mɛ lé e bi nɔ bló tutome e jexá é bɔ towalɔ nyanyá e ɔɔ nŭwalɔ yètɔn mɛ bó nɔ hwín ganjínunɔ, wi gbɛtɔ tɔn, adagblógbló kpó nukɔnyiyi ganjɔ yɔkpɔvú tɔn kpó lé ɔ́, è ná súdó ɔɔ tají ɔ́ :

- jùɔ lɛ kpó walɔ e nɔ hen tagba wá nú lanmenɔganjɔ e bó yi kpɔn yɔkpɔvú sín gbɛzán ;
- jùɔ kpó walɔ ɔ́ɔɔɛ nɔ nyí meɔekpó sín nŭ sɛdó yɔkpɔvú ɔ́lé gɔn é, nú súnnúnýínyí alɔ nyɔnúnýínyí sín hwejuɔ biba lé alɔ hwejuɔ devo lé.

1. To e dó alɔ sɛnwɛmá ɛ́lɔ̄ mɛ lé e bɪ zé gbɛta bó ná dɔ́ sísí nú jlěsɛ́n e kan ace gbɛtɔ́ tɔn dɔ́ gbɛ ɔ́ bɪ nu é bó ka ná bló b ɔ́ è ná dɔ́ sísí ná hwenu e túhwan ná b é e bó nó vunblá trala ɔ́ yɔkpɔ́nú lé é.

2. To e dó alɔ sɛnwémá éłɔ mé lé e bí nɔ bló tutomé e jexa lé e bí bó nɔ nɔ wunzɔn dó yɔkpóvú lé jí bónú yè dɛ̀bù má dɔ alɔ dɔ ahwanjɔhɔn ené lé mé trɔlɔ ó, dɔ tají ɔ yɔkpóvú dɛ̀bù ma tíin bónú cyán dɔ tosyá ɔ sín ace glɔ ó.
3. To e dó alɔ sɛnwémá éłɔ mé lé e bí dóná gbɔn yekan nú e dɔ dandanmé bɔ yè ná bló e dáli kpódó ace enyí gbetɔ́ tɔn dɔ gbe ɔ mé bí e kpó glɔ ɔ, cyón alɔ toví e dɔ asígá alɔgbá e jí dɔ túhwan ɔ hwenu, bó ná bló tutomé e jexá lé e bí bó dɔ ná ganjéwú kpó bowlí nú yɔkpóvú e túhwan ené ɔ wá wa nú dɔ wú ná l é e kpó. Sɛnkpáxwé ené lé lɔ nyí nú e è ná s ɔ bɔdɔ yɔkpóvú e dɔ nunɔmé túhwán tɔn mé, gũfúnfɔ́n, hunnyahunnyá dɔ toví mé lé e dɔ to ɔ mé é mé.

Gbetakén 23 gɔ – YɔKPÓVÚ HɔNJEGBĚ LÉ

1. To e dó alɔ sɛnwémá éłɔ mé lé e bí ná bló tutomé lé bí bó ná nɔ wunzɔn dó yɔkpóvú e ba bó ná dɔ nunɔmé mehɔnjegbĚ tɔn lé é alɔ è ka mɔ e dó mɔ mehɔnjegbĚ ná ɔ dɔ ace e sɛn gbe ɔ tɔn alɔ to tɔn mé tɔn ná yè bɔ è nɔ zán byɔ dɔ mejitɔ́ tɔn lé kplá e wá kpó yè má kplá e wá kpó ɔ xɛnya dɔ mé jí kpó alɔgɔ́ nú mé e é kpéwú lé e bí gbɔn azɔ e nyí étɔ́n bɔ é nɔ wa e dáli dɔ sɛn sín ali jí nú ace e sɛnwémá éłɔ ko dɔ gbɔn é gbɔn alyannú e d'asá dogbó bó kúnkplá ace gbetɔ́ tɔn bɔ to lé yígbe ná e mé.
2. To lé ná gɔ alɔ nú gbeta e nyí togudó tɔn bó dɔ to ɔ mé bí nɔ kpé nukún dó xɛnyaɔomejí kpó alɔgɔ́númé kpó wú dɔ dɔ alɔ akónjí nú mehɔnjegbĚ lé dɔ gandúdó yètɔn lé mé bó nɔ cyón alɔ yɔkpóvú e xó è dɔ dɔ nuxixakpáxwé nukɔntɔn ɔ mé lé e jí dɔ akónkpínkpán ná yè mé, bó ná mɔ mejitɔ́ tɔn alɔ mé e sékpó yɔkpóvú ɔ lé e dɛ̀ bó ná sixú yí xósin dɛ̀ sín gɔ́n tɔn bó ná zé ví ɔ jó nú mé tɔn le.
3. Enyí mejitɔ́ dɛ̀bù, mé e hen ɔ dɛ̀bù alɔ mé sékpó mejitɔ́ tɔn lé e dɛ̀bù ma tíin bɔ è sixú mɔ á ɔ, xɛnya dɔ yɔkpóvú ɔ jí ná nyí nú dɔkpó ɔ xá yɔk ;póvú e dɔ finé lé e tɔ́n, nú hwenu kléun dɛ̀ alɔ káká dɔ yi, sín fie é ko nɔ nɔ dɔ hɛ́nnu tɔn mé é nú hwejuɔ dɛ̀ wú mɔ́.
Sɛn e è dɔ dɔ gbetakén éłɔ mé é ɔ, è ná dɛ̀z medé dɔ vo nú mé dɛ̀ nú yɔkpóvú e è seten ná dɔ to dɔkpó ɔ mé á é sixú nyí j emejí gbeme tɔn lé dɛ̀ wɛ, hwinnya hwinnya toténtín tɔn, ayimajayí toví lé tɔn, akwenuxɔ dɔxó dɛ̀ j'ayí bó hen nũgbłé dɔ wú nú to alɔ nú dɛ̀vo alɔkpa dɛ̀bù.

Gbetakén 24 gɔ – YÍ VÍ BÓ HEN

To e d'eme bó tuun wlenwín ví yí bó hen tɔn lé ɔ ná nɔ wunzɔn dó nyɔ́ná dɔxó bí e nyí yɔkpóvú lé tɔn e jí bɔ e ko tuun sín dɔ e bɔ yè zé gbeta bó ná :

- a) dɔ azɔ́xwé e ná dɔ núwúkpíkpe é wá bó ná dɛ̀ wɛ dɔ nú e kan ví yí bó hen xó ɔ wú é, bó ná nɔ wunzɔn dó ví yí bó hen ɔ ná xwedó sɛn kpódó zɔnlin ná dɔ dɔ ali tɔn nu gbɔn dɔnuese dodó e jí nunɔmé ví ɔ tɔn dɛ̀ sɛ́dó mejitɔ́ tɔn lé gɔ́n é, dɔ mé e yá dɔ mejitɔ́ tɔn lé e gɔ́n kpó mé e gɔ́n é dɛ̀ ɔ kpó gɔ́n bó ná kpón dɔ nunɔmé lé ka jexá dɔ è ná yí gbe nú ví yí bó hen ɔ a jí, bɔ é má ka nyí mɔ́ á ɔ, mé e xó ɔ kan lé e bí ka yígbe dɔ nú e yè ko tuun dɔ ví yí bó hen jí hwenu e è kplón nú e jexá é yè gudó é.
- b) tuun dɔ ví yí bó hen sín to dɛ̀ mé je to e dó alɔ sɛnwémá éłɔ mé lé e dɛ̀bù mé, bó kan to e yígbe bó d' alɔ sɛnwémá éłɔ mé lé e bí ɔ wɛ nyí nú leko bó kpón bóná ná gañjéwú nukún kpé dɔ yɔkpóvú ɔ wú, nú enyí dɔ ví ɔ è ma sixú sɔ́jó nú hɛ́nnu e ná yí alɔ hɛ́nnu e dɔ ví yí bó hen sín hudó mé alɔ é wá gló bí bɔ xɛnya dɔ yɔkpóvú ené ɔ jí alɔkpa e jexá e gló bí dɔ to tɔn mé wɛ é dɛ̀ dɔhun ;

- c) è ni nɔ wunzɔn dó ví yí bɔ hɛn togudó tɔn ɔ jí bónú yɔkpóvú e yi togudó é ni mɔ xɛnya dɔ mejí dɔkpó ɔ mɛ e dɔ to ɔ mɛ lé e dɔhun ;
- d) zè tutomɛ e jexá e dɔte bónú ví yí bó hɛn wá nyí to dɛvo mɛ ɔ, ví sɔ dɔ megón ɔ ni má wá nyí akwé bíbá e ma sɔgbe xa sɛn ǎ é sín ali nú mɛ e dɔ ví ba wɛ bó ná yí hɛn e lé ó ;
- e) zé gbetakén éls sín nunyawlí lé dɔ ajò gbɔn alɔdówema mɛ kpó to dɛvo lé kpó alò to gègè kpó bó blá mɛdée dó nú e è dɔ dɔ ali éné ɔ nu e wú, yɔkpóvú dɛ sɔ dɔ to dɛvo mɛ ɔ ná nyí nú e gan e d'ali tɔn nu alò gbɔn e nɔ kpé nukún dó azɔ mɔhun wú é nɔ bló ganjí é :
- f) zè btuto dɛ d'ayí bónú é ná kpé nukún dó lanmenɔganjí ví byí bó hɛn lé tɔn.

Gbetakén 25 gɔ – VOJIJE NÚ MEJITÓ LÉ

1. yɔkpóvú e dɔ megón e bí wɛ, é sixú nyí hwenu kléun dɛ alò hwenu gègè ɔ, é sɔ sixú mɔ ayí e jí hɛnnumɔ tɔn lé dɛ é jí ǎ dɔ hwejujɔ e wú ɔ é dɔ aɛ nukún kpé dó e wú tɔn kpó alɔgɔ dɛdóvo tɔn dɛ kpó.
2. To e d'alo sɛnwémá éls mɛ lé e zé gbeta bóná nɔ wunzɔn dó :
 - a) nú e yɔkpóvú e nyí tɔcyɔ-nɔcyóví alò è dɛ e sín hɛnnu tɔn mɛ nú hwenu kléun dɛ alò tɛgbɛ ɔ dó zɔ nú jɔtɛn tɔn alò bɔ nyɔná wa byɔ dɔ è ná dɛ é sín fie é dɛ é ɔ, bó ná yí metɔjú hɛnnumɛ tɔn kpó dɔyɔdɔ kpó, bó hɛn ɔ é ná mɔnukúnnúje dɔ tají ɔ mé sɔ dó hwendo e yí mɛ e mɛ alò è sɔ mɛ dó azɔxwé dɛ sín aɛ mɛ ɔ, nɔ na ganjewú nukún kpé dó yɔkpóvú lé wú ;
 - b) tutomɛ e jexá é bí dɔnɔ sɔgbe bɔ è na mɔ mejitɔ ví ɔ tɔn bó dɔn yɔkpóvú ɔ kpó mejitɔ tɔn lé kpó kplé dɔ fie klánklán wá dɛ é é sixú nyí tenmɛ sise dɔ to ɔ mɛ alò to dɛvo mɛ bɔ tũhwan wɛ dɔn wá alò nũgbélégbélé nũnywé dodó lé tɔn ;
3. Ényí è lin dɔ è ná sɔ yɔkpóvú dɔ azɔxwé dɛ mɛ alò ví yí bó hentɔ dɛ gón bónú nyɔná dɔxó e nyí yɔkpóvú ɔ tɔn e wɛ è xwedó ɔ, nyí nũwanyido ǎ, nú e è byɔ e wɛ nyí ganjewú ná yɔkpóvú ɔ dɔ nukɔnyiyi dɔ dɔ wema kplɔnkplɔn tɔn mɛ bɔ è ka lɛ wa nú gbɔ dɔ akɔta gbe tɔn, sinsɛn linu kpó gbe yɔkpóvú ɔ tɔn kpó linu ǎ.

Gbetakén 26 gɔ – ALɔCYÓNMEJÍ KPAN NNUKON AGBADÉCEJÉNNÁBÍHWAN KPÓDÓ MEDEKPO KPÓ

1. To e dó alɔ sɛnwéma éls mɛ lé e zé gbeta, mɛdɔkpónɔ tɔn kpó kpléklémɛ tɔn kpó bó ná ná tenmɛ hudó tají e nyí yɔkpóvú e dɔ gbe dɔ aɛekpikpa agbadécejénnábí tɔn gló é.
To e dó alɔ sɛnwéma éls mɛ lé e zé gbeta dɛvo dɔ, mɛdɔkpónɔ tɔn kpó kpléklémɛ tɔn kpó bó ná ná t enmɛ dɔxó bí ɔ hudó tají e nyí yɔkpóvú e dɔ gbe dɔ aɛekpikpa e nɔ bló mɛdɛkponuwiwa kpódó to e mɛ sɔja lé nɔ hɛn nũgbélé dɛ e kpó gló é.
To e dɔ alɔdówemamɛ éls mɛ lé ɔ zé gbeta bó ná nɔ ná hwedébũnu e é ko byɔ dɔ alɔgónúmɛ dɔ mɔzañmɛ sɛdó yɔkpóvú lé gón bɔ é ná kplá hlónhlón yètɔn sɛdó kúnsúdó nú mɛdɛkpo sín nuwalɔ bí e kpódó agbadécejénnábíhwan e dɔ mɛwigbejí ɔ e kpó.

Gbetakén 27 gɔ –MESÓZÁN GBON XÓDÓXÁME

1. To e dó alɔ sɛnwéma éls mɛ lé e zé gbeta bó ná nyaxɛ dɔ yɔkpóvú lɛ jí kpan nukon mesózán alɔkpa bí mɛ alò xódoxáme walɔ nyanyá alɔkpa bí bó ka zé gbeta dɔ è ná bló tutomɛ lé bí bó ná glón ali nú :

- a) nùkplónmε, mejizínzín alǒ wǔsyén dó lanmε nú yǎkpóvú e byó xódóxame sín nùwiwá alǎkpa dǎbù mε ;
- b) yǎkpóvú lé zínzán agalilejlájlá dó to jí alǒ xódóxame nùwiwa dεvo bí
- c) yǎkpóvú lé zínzán dǒ nùwiwá e nyí ajǎjlájlá lé é alǒ manáhen vlévlé lé dǒ agalilejlájlá linu e bí ;

Gbetakén 28 gó – AZǪGBLÉGBLÉ LÉ ZÍNZÁN

To e dó alǒ sénwéma éló mε lé éná bló tutomε e jexá lé é bí bó ná nyaxε dǒ yǎkpóvú lé jí kpan nukǒn nùzínzán ená hu kanmε nú mε é, amlǒmadǒ, dǎmanyí taglomε hen wlú nú mε bó má xwédó sén ǎ lé e jí alǎkpa e alǒdówema mε gbε ǒ tǒn e è bló ǒ ko dǒ gbǒn bó ná glǒn ali nú yǎkpóvú lé sǒzán dǒ azǒgblégblé éné lé sisa linu e dǒhun.

Gbetakén 29 gó – MESISÁ, MΕ SÓ ĐÓ GBANU, MEFINSÓ HEN YI, KPÓ NŬBYÓBYÓ KPÓ

To e dó alǒ sénwéma éló mε lé e ná bló tutomε e jexá lé e bí bó ná glǒn ali nú :

- a) yǎkpóvú sisa, yǎkpóvú sǒ dǒ gbanu, yǎkpóvú finsǒ hen yi alǎkpa dǎbù wε é ko nyí gbǒn ǒ nú mε bí, nǒ yètǒn alǒ mejíkpǒntǒ yètǒn ná bó wε ǒ né ;
- b) yǎkpóvú lé zán dó byó nǔ dǔ.

Gbetakén 30 gó – YǪKPÓVÚ E NǪ YÈTǪN ĐO GANKPÁME LÉ E

To e d' alǒ sénwéma éló mε lé ǒ zé gbeta bó ná sǒ nukún kpé dó mε wú dǎdǒvo dǎ dǒten nú nyǒnu e dǒ xo e nyǒnu e dǒ anǎ ná vǐ wε bó nyí gantǒ lé e kpó yǎkpóvú kpéví e è dǒhwe ná bó ko dǒ hwe yètǒn lé e bó ka zé gbeta dǎdǒvo dǎ bó ná :

- a) nǒ wunzen bǒnú è dá hwe nú yè ǒ hwedidá dǎvo sǒ ná lé vǒ wá nú nǒ éné lé ǎ ;
- b) wa nǔ bó zé gansinsen nǒ ené lé tǒn dó dǒ azǒwíwaten dǎ ná bó ka ná zé dǒ ajo ;
- c) dó azǎxwé dǎdǒvo dǎ dó ná ganjewú gansinsen nǒ éné lé tǒn ;
- d) nǒ wunzǒn dǎ' éjí bó lé gbé dǒ nǒ dǎ ma tíin bǒnú è sǒ sǔ dó gankpáme kpó vǐtǒn kpó ó ;
- e) nǒ wunzǒn dǎ' éjí bó gbé dǒ è ma dá kúhwe nú nǒ mǎhunkǒ tǒn lé ó ;
- f) nǒ wunzǒn dó azǎ e nyí gankpáme tǒn lé e jí bǒnú nǔvǒto tǒn lé ni má nyí gansinsen kédǎ kpowun ó, loǒ nǒ éné lé sín nunǒmε blodǒ dǒ hǎnnu yètǒn mε bó je nǔdǎ wá jí ná nyí nǔ tají ;

Gbetakén 31 gó – AZǪ E NYÍ YǪKPÓVÚ LÉ TǪN LÉ É

Yǎkpóvú bí ǒ agbandǒtanánǒ wε yè nyí sǎdǒ hǎnnu yètǒn gǒn, to yètǒn, axǒsǔ kpó togun dεvo lé kpó tuun ganjí mǎdǒkpó ǒ wε nyí gbǒn gbε ǒ mε bí. Yǎkpóvú, lǎè xwe tǒn dǎ ǒ kpó nǔwúkpíkpé tǒn kpó lo có è ka kpo jehwetén nú nǔ e dǒ sén ǒ mε lé wá gbéjékpǒn e dǒná :

- a) wa nǔ dǒ dǒkpó nyínyí hǎnnu tǒn tǒn wú, bó ná dǒ sísí nú mejitǒ tǒn lé, mε e nyí mǎxó tǒn lé é, kpó mε húgán ε lé e kpó dǒ nunǒmε bí mε bó ná gǒ alǒ nú yè nú yè dǒ hudǒ dǎ mε vlafo ǒ ;
- b) ná sen to tǒn bó ná sǒ nǔwú kpíkpé tǒn wǎxo tǒn kpó wemasise tǒn kpó dó sen ε ná ;
- c) nyaxε dǒ kǒndǒkpó mε wa nǔ dǎ jí bó ná ε hlǒnhlǒn dǒ gbetǒ lé mε kpó to ǒ mε kpó ;
- d) Nǎ hlǒnhlǒn nǔnywe dodó mǎwigbéjí tǒn lé bó nyaxε dǒ yè jí dǒ kancíca yètǒn kpó toví lé tǒn kpó, dǒ gbugbǒ mǎdǎe sǒ jó dǒ xodǒ xá mǎdǎe mε, kpó dobanuanù kpó mε, bó ka ná dǎ' alǒ dǒ tosénnyínyí ǒ mε dǒ ganjí ;
- e) nyaxε dǒ mǎdǎesíjije bó ka ná ná hlǒnhlǒn gbéjí nunǒ nú to metǒn ;

f) É sixú nyí hăgají alɔkpa dɛ alɔ nunɔmɛ dɛbũ, é dɔ alɔ dɔ bŭténúnɔ mɛwigbɛjí ɔ tɔn mɛ kpódó nŭwúkpíkɛ tɔn kpó.